

چیستی و مصداق‌شناسی آلات قمار

تألیف

زینب مرکباتی

www.ketab.ir

مجمع تبیین قیمت و خرید آنلاین فروشگاه اینترنتی کتابگاه

www.arabadib.ir/index.php/shop.html

چیستی و مصداق‌شناسی آلات قمار

زینب مرکباتی

ناشر: پژوهشکده ادیب فقه جواهری

چاپ: اول / ۱۴۰۲

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۰۴-۱۵-۲

چاپ و صحافی: چاپخانه ادیب فقه جواهری

نشر پژوهشکده ادیب فقه جواهری

WWW.arabadib.ir

۰۹۱۹۷۴۵۹۰۶۳

مرکز پخش: «کتابگاه»

قم، خ شهدا، ک ۲۳، پ ۳

۲۳۳

سرشناسه: مرکباتی، زینب، ۱۳۷۱-

عنوان و نام پدیدآور: چیستی و مصداق‌شناسی آلات قمار / تألیف زینب مرکباتی.

مشخصات نشر: قم: موسسه فرهنگی هنری ادیب فقه جواهری، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۹۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۰۴-۱۵-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۷۹-۱۹۰.

موضوع: قمار (فقه)

Gambling (Islamic law)

قمار

Gambling

قمار -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

Gambling -- Religious aspects -- Islam

شطرنج (فقه)

Chess (Islamic law)*

رده بندی کنگره: ۸/۱۹۴BP

رده بندی دیویی: ۳۷۴/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۵۶۰۹۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۷	 بخش اول: کلیات تحقیق
۱۹	 فصل یکم: مباحث مقدماتی
۱۹	 گفتاریکم: تبیین موضوع
۱۹	 گفتاردوم: اهمیت و ضرورت تحقیق
۲۰	 گفتارسوم: پیشینه تحقیق
۲۱	 گفتارچهارم: سوالات تحقیق
۲۱	 فصل دوم: مفهوم شناسی
۲۱	 گفتار یکم: مفهوم لغوی قمار
۳۱	 گفتار دوم: تعریف مصادیق مشکوک آلات قمار
۳۱	 بندیکم: تعریف شطرنج
۳۴	 بنددوم: تعریف تخته نرد
۳۷	 بندسوم: تعریف بلیارد
۳۸	 بندچهارم: تعریف پاسور

۴۰	بند پنجم: تعریف بلیط بخت آزمایی
۴۱	بند ششم: تعریف منج
۴۳	فصل سوم: تاریخچه قمار
۴۵	گفتار یکم: قمار در میان هندوها
۴۶	گفتار دوم: قمار در میان رومیان و یونانیان
۴۷	گفتار سوم: قمار در میان آفریقایی ها و آمریکاییان
۴۷	گفتار چهارم: قمار در میان اعراب جاهلیت
۴۹	گفتار پنجم: قمار در دنیای مدرن
۵۴	فصل چهارم: آثار قمار
۵۶	گفتار یکم: آثار جسمی
۵۷	گفتار دوم: آثار روانی
۵۹	گفتار سوم: آثار اقتصادی
۶۰	گفتار چهارم: آثار اجتماعی
۶۵	بخش دوم: تعریف آلات قمار
۶۷	فصل یکم: مفهوم اصطلاحی آلات قمار
۶۷	گفتار یکم: معتقدین نظریه شرط برد و باخت
۷۰	گفتار دوم: معتقدین نظریه عدم شرط برد و باخت
۷۲	فصل دوم: تعریف عرفی آلات قمار
۷۵	بخش سوم: مصداق مشکوک آلات قمار

چیستی و مصداق شناسی آلات قمار ♦ ۷

- فصل یکم: شطرنج ۷۷
- گفتاریکم: پیدایش شطرنج ۷۷
- گفتار دوم: ورود شطرنج به ایران و تحولات آن ۸۲
- گفتار سوم: ورود شطرنج به جامعه ی اسلامی ۸۵
- گفتار چهارم: وضعیت فعلی ۸۹
- فصل دوم: تخته نرد ۸۹
- گفتاریکم: پیشینه ۸۹
- گفتار دوم: وضعیت فعلی ۹۴
- فصل سوم: بلیارد ۹۵
- گفتاریکم: پیشینه ۹۵
- گفتار دوم: وضعیت فعلی ۹۸
- گفتار سوم: نقش بانوان و بازی بلیارد ۱۰۰
- فصل چهارم: پاسور ۱۰۱
- گفتاریکم: پیشینه ۱۰۱

- گفتار دوم: وضعیت فعلی ۱۰۴
- فصل پنجم: بلیط بخت آزمایی ۱۰۵
- گفتاریکم: پیشینه ۱۰۵
- گفتار دوم: وضعیت فعلی ۱۰۷
- فصل ششم: منج (تاس) ۱۰۷
- گفتاریکم: پیشینه ۱۰۷
- بخش چهارم: حکم مصادیق مشکوک ۱۱۱
- فصل یکم: حکم کلی ۱۱۴
- گفتاریکم: نظریه حرمت ۱۱۶
- گفتار دوم: نظریه عدم حرمت ۱۲۰
- بندیکم: ادله حرمت ۱۲۱
- ۱- آیات ۱۲۱
- ۲- روایات ۱۲۵
- ۳- اجماع ۱۳۴
- بند دوم: ادله جواز ۱۳۵
- ۱- تقییر موضوع و کاربرد ۱۳۵
- ۲- اصل عملی ۱۳۶
- بند سوم: نتیجه ۱۳۸
- فصل دوم: شطرنج ۱۳۹

چستی و مصداق شناسی آلات قمار ♦ ۹

- گفتار یکم: احکام فقهی و فتاوی مراجع نسبت به شطرنج ۱۳۹
- گفتار دوم: مبانی فقهی بازی با شطرنج ۱۴۲
- بند یکم: مبانی حرمت بازی با شطرنج ۱۴۲
- بند دوم: مبانی جواز بازی با شطرنج ۱۴۶
- فصل سوم: تخته نرد ۱۴۸
- گفتار یکم: احکام فقهی و فتاوی مراجع در مورد تخته نرد ۱۴۸
- گفتار دوم: مبانی فقهی بازی با تخته نرد ۱۴۹
- فصل چهارم: پاسور ۱۴۹
- فصل پنجم: بلیارد ۱۵۴
- فصل هفتم: بلیط بخت آزمایی ۱۵۷
- گفتار یکم: بخت آزمایی سابق ۱۵۸
- گفتار دوم: بخت آزمایی مدرن ۱۶۴
- فصل هفتم: منج ۱۶۹
- جمع بندی ۱۷۱
- فهرست منابع و مآخذ ۱۷۹

مقدمه

«إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ»؛^۱
شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار در میان شما ایجاد عداوت و کینه کرده و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد، آیا شما خودداری خواهید نمود؟

خلقت انسان، عبث و بیهوده نیست او برای رسیدن به جایگاه عظیم و مرتبه‌ای والا آفریده شده است. «إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً»؛^۲ من در روی زمین جانشینی قرار خواهم داد. هدف از خلقت انسان بی بردن او به اسرار هستی، تفحص در آثار حق و در نتیجه شناخت مؤثر و رسیدن به اوست. طبیعی است هر آنچه که مانع این سیر شود، نامشروع است.

۱. سوره مائده، آیه ۹۱

۲. سوره بقره، آیه ۳۰

قال علی علیه السلام: «إِذَا النَّاسُ اتَّقَوْا اللَّهَ فَمَا خُلِقَ امْرَأٌ عَثَا فَيَلْهُوْا وَ لَا تُرِكَ سُدًى فَيَلْفُوْا»^۱؛ ای مردم از خدای بترسید هیچکس بیهوده آفریده نشده که به بازی پردازد و سر خود رها نشده تا به لغو مشغول شود.

کودکان گرد حضرت یحیی علیه السلام جمع شدند و گفتند: بیا با ما بازی کن ولی او پاسخ فرمود: «مَا لِلْعَبِّ خُلِقْنَا»^۲، برای بازی آفریده نشده ایم. حضرت امیر علیه السلام درباره بخش آغاز و پایان بازی ها می فرماید: «أَوَّلُ اللَّهْوِ لَعِبٌ وَ آخِرُهُ حَرْبٌ»^۳ آغاز لهو مزاح و بازی است و پایان آن جنگ و نزاع است.

ولی از آنجا که مکانیسم بدن انسان به صورتی است که از کار مداوم و پیوسته، دچار رخوت و سستی می شود، میل او برای دفع این حالت از خود و ایجاد نشاط و سرور که زیست شناسان از آن به خالی شدن سلول ها از گازهای مسموم تعبیر می کنند، قابل انکار نیست.

^۱ . سید رضی، محمد بن حسین موسوی، نهج البلاغه، ص ۴۸۱

^۲ . محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۱۸۵

^۳ . عبد الواحد بن محمد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، ج ۱، ص ۴۶۱

حکیم دانا و توانا این نیاز را بی‌پاسخ نگذاشته و برخی انواع بازی‌ها را جایز شمرده است. اسب دوانی، تیراندازی، شنا و... از این گونه بازی‌ها است. بنابراین، بازی‌هایی که موجب تقویت بنیه‌ی انسان، نه ضعف اعصاب و خشونت و نه فریب و حيله و ... و نیز بازی‌هایی که موجب تقویت او در مقابل دشمنان آیینش شود و یا باعث سلامتی و بقاء نسل او گردد جایز است. رسول خدا صلی الله علیه و آله در این باره فرموده است: «خَيْرُ لَهْوِ الْمُؤْمِنِ السَّجَاةُ وَ خَيْرُ لَهْوِ الْمَرْأَةِ الْمَغْزَلُ»^۱، بهترین بازی مرد مؤمن، شنا و بهترین بازی زن مؤمن، بافندگی (ریسندگی) است.

«كُلُّ لَهْوِ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ، فِي تَأْدِيَةِ الْفَرَسِ، وَ رَمِيهِ عَنْ قَوْسِهِ، وَ مَلَاعِبَتِهِ أَمْرَأَتَهُ فَإِنَّهُمْ حَقٌّ»^۲، همه بازی‌های مؤمن جز در سه چیز باطل است. حمایت اسب (اسب دوانی)، تیر اندازی و ملاعبه با همسر، که این سه حَقْد و جایز.

^۱ . غلامحسین مجیدی خوانساری، نهج الفصاحه، ص ۵۷۹

^۲ . محمد بن حسن حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۹۳

هر نوع بازی با غیر آلات قمار و بدون برد و باخت، و نیز بدون انجام فعل حرام و عملی قبیح جایز است. در میان بازی‌ها، بازی مختص به قمار حتی اگر بدون برد و باخت صورت گیرد، ممنوع است و قرآن کریم آن را بدان علت که مانع نماز و یاد خداست و نیز عامل مهمی برای ایجاد کینه و عداوت در جامعه است تحریم کرده و به مخالفت با آن برخاسته است. آیه شریفه، آغاز بحث به همین مطلب اشاره داشت.

قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم السلام به شدت به مبارزه با این مفسده قیام نموده و آن را اکیداً تحریم کرده‌اند.

به گوشه‌ای از این دستورات اشاره می‌کنیم:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجَسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»^۱

«میسر» که در این آیه پلیدی شمرده شده و لزوم اجتناب از آن بیان گردیده است، معادل واژه «قمار» می‌باشد.

«حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا أَهْلٌ لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ... وَ أَنَّ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ، ذَلِكُمْ فِسْقٌ...»^۲

در این آیه شریفه در کنار حرمت مردار، خون، گوشت خوک و

۱. سوره مائده، آیه ۹۰.

۲. سوره مائده، آیه ۳.

چیستی و مصادیق شناسی آلات قمار ♦ ۱۵

حیوانی که مطابق آئین اسلام ذبح نشود، به حرمت حیوانی که در بخت آزمائی به دست می آید اشاره شده است.

در این نوشتار آلت قمار به صورت دقیق تعریف شده و بعد از بررسی مصادیق مشکوک آلات قمار و بیان دیدگاه فقیهان، جمع بندی هر یک از مصادیق ارائه می شود.

www.ketab.ir